David? Nábal? Abígajil!

Původ materiálu
Alexandra Jacobea
Pořadí v lekci
12

Téma

Jak se poprat s hněvem?

Cíl

Nejmenší děti uslyší méně známý příběh. Uslyší, že hněvu jde čelit vstřícností. Prostřední a starší děti uslyší, že ve vzájemných vztazích nemá vítězit povýšenost, hněv (pomstychtivost), ale respekt a laskavost.

Pro učitele

Výkladové poznámky

- **Samuelova smrt** je moment sjednocení Izraele, David možná byl přítomen při obřadech (snad platil tzv. Boží mír), poté se však vrací zpět do stepi, protože na Saula není spoleh.
- **Karmel:** nejedná se o horu, na níž zápasil Elijáš s Baalovými proroky, jde nejspíš o kopec poblíž Maónu (ležícího asi v polovině západního břehu Mrtvého moře).
- **David** má s sebou asi 600 mužů (uprchlíků, psanců) – těžko je uživit, pokud nechtějí rabovat. David je odkázaný na pomoc druhých, proto využívá slavnosti střiže, prosí o pomoc a podporu. Je trochu v roli bandity, ale nechce se rovnou jako bandita zachovat – prosí, hněv je až jeho reakce na urážku a povýšenost, zároveň k hněvu a pomstě nemá daleko. Reaguje trochu ve smyslu „když to nešlo po dobrém, půjde to po zlém“. V příběhu o něm slyšíme, že chrání druhé (svědectví pastýře), i když už není v královských službách. Později se dozvídáme, že David dobře pochopil Abígajlin čin – ne jako vypočítavost, ale jako snahu smírně se dohodnout, předejít násilí, odpovídá na něj s královskou noblesou.
- **Střiž** je pro chovatele ovcí totéž co pro pěstitele sklizeň, žeň, doba veselí, hodování, tradičně čas štědrosti, zároveň náboženská slavnost (první ostříhaná vlna se odevzdávala ve svatyni).

- **Nábal:** blázen, pošetilec, bloud (s podtónem „bezbožník“). Viz Ž 53,2: *Bloud si v srdci říká: „Bůh tu není.“* Vykreslen velmi negativně jako nafoukaný, lakotný ožrala, zdůrazňuje se jeho zámožnost. Vůči Davidovi se zachová pohrdavě – označí ho za uprchlého otroka, tváří se, jako by jej neznal. David mu však není neznámý, ale Nábal dává najevo, že v jeho očích je „nikdo“! Promlouvá, jako by od něj David chtěl vše, ne jen část, dar, hmotnou pomoc. Nedá mu vůbec nic! Jeho postoj odráží přesvědčení, že jeho majetek je jen jeho: vše si sám odpracoval, zasloužil, má pocit, že nikomu nic nedluží (Hospodinu ani bližnímu). Přitom za jeho úspěchem je i Davidova zásluha, nejen ochrana ovcí a pastýřů, ale v širším smyslu, když David bojoval proti Goliášovi, bojoval i za Nábalův pokoj a prosperitu. Nábal za dobro odplácí zlem. Navíc se chová nerozumně – zaslepen sebejistotou uráží Davida a ani ho nenapadne, že tím ohrožuje sám sebe.
- **Abígajil** („pramen radosti“ nebo „otcova radost“) je Nábalův protiklad. Nejen krásná, ale i moudrá (viz Př 31,10nn: Ženu statečnou kdo nalezne? Je daleko cennější než perly. Abígajil by mohla být předlohou básně). O její moudrosti se ví – může se na ni obrátit služebník, který ví, že se blíží pohroma (o Nábalovi mluví neuctivě, zároveň spoléhá na Abígajil a její úsudek, protože sám nemůže nic udělat). Abígajil bere vážně svoje manželství – napravuje chybu svého muže, pomyslně ji bere na sebe, přebírá za ni odpovědnost. Pro Davida a jeho muže přiváží trvanlivé zásoby. Zároveň je posílá napřed (jako kdysi Jákob Ezauovi), aby bylo jasné, že usiluje o smír. Abígajil konstatuje, že David vede boje Hospodinovy, zároveň by se znesvětil, kdyby si osoboval Boží práva – zachraňuje tak nejen svého pošetilého muže, ale i Davida před prchlivostí a následky pomsty.
- V příběhu jsou zřejmé *protiklady*: David mluví uctivě (poníženě) x Nábal reaguje výsměchem, povýšeností. Abígajil mluví uctivě (poníženě) x Davida reaguje s rozumem, pokorou, milostivě. Toto srovnání dobře ukazuje rozdíl mezi Davidem a Nábalem, první je schopen od svého hněvu upustit.
- **Močící na stěnu:** výraz spojený s hněvem, výhružkou, výklad je nejistý. Může jít zkrátka o hanlivé označení, může jít o psa (ve smyslu nadávky). Zároveň lze interpretovat jako zástupce společenství při bohoslužebných úkonech (Nábalovi soukromí kněží), hrozba by se vztahovala na ně. Ve vyprávění bych se tím nerozptylovala.
- **Nábalova smrt:** Z čeho ho ranila mrtvice? Stalo se, co nechtěl, žena jednala sama bez jeho vědomí, měl vztek, byl v šoku? Nejspíš všechno dohromady. S menšími dětmi bych se nesoustředila na fakt, že zemřel, klidně bych to přešla jen vyjádřením „s Nábalem to seklo“ nebo „Nábala samým rozčilením klepla pepka“. Pokud se děti budou vyptávat, máte možnost to komentovat.
- **Davidův sňatek s Abígajil:** Námluvy se jistě nekonaly hned po Nábalově smrti, bylo třeba dodržet povinnou dobu smutku, Abígajil nachází u Davida zastání, nebude vdovou, neodmítá si vzít psance (na rozdíl od Nábala zřejmě vnímá oprávněnost jeho královského

nároku). Zároveň je trochu problematický moment (viz Úskalí).

Úskalí

Doporučuji soustředit se na příběh samotný. Polygamie byla v té době běžná, ale pro děti je to složité téma, navíc obsáhlé – nezastínit jím příběh.

Z určitého pohledu se Abígajlin čin může jevit jako troufalost (jednala proti vůli manžela) nebo také vychytralost (chtěla se zachránit) či strach. Pokuste se vyjádřit, že její jednání nejen zachránilo ji a její dům, ale především zamezilo pomstě, zastavilo hněv.

V příběhu lze sklouznout k tomu, že zuřivci stačí zavřít pusu jídlem. Není to špatně, jídlo může hrát důležitou roli v procesu odpuštění a smíření (to je i určitá vrstva chápání svaté večeře Páně). Podle mě však jde o víc – Abígajil byla ochotná se podělit, hněvu čelila vlídností, laskavostí, respektem, pokorou. To je snad recept na otázku „jak se poprat s hněvem“?

Odkazy

Viz *Kam dále* pod úlohou.

Pro děti

Předškoláci

(Pokud jsou děti skutečně malé, soustřeďte se na rozhovor Davida s Nábalem a Abígajlin pokus o nápravu. Nábalovu smrt i sňatek Davida s Abígajil doporučuji vynechat.)

Pamatujete se na Davida? Na to, jak utíkal a musel se schovávat? Když takhle člověk utíká a schovává se, nemůže si jen tak zajít na nákup do obchodu. To by ho hned chytili! David a ti, kdo byli s ním, neměli jídlo. Neměli jídlo, ale zato měli hlad. A taky trochu strach. Mít hlad a strach dohromady, to je zlé. David se proto rozhodl, že s tím musí něco udělat. Vždyť jsou z toho všichni celí zkroušení.

„Poprosím o pomoc Nábala, ten má spoustu ovcí, zrovna jim stříhají vlnu. Nábal je tak bohatý, že mu tolik neubyde, když pomůže nám. A navíc jsme ty jeho ovce i pastýře bránili, aby na ně nemohli lupiči,“ řekl David svým mužům. Jenže Nábal o nějaké pomoci, o nějakém dělení, nechtěl ani slyšet: „Co po mně kdo chcete?! To mám všechno dát nějakému cizinci a jeho lidem? To teda ne! Táhněte, odkud jste přišli, nic vám nedám!“

A odehnal je pryč…

„To jsou moje ovce, moje vlna, moje stáda, tohleto!“ ujišťoval se sám pro sebe Nábal. „Nikomu nic dávat nemusím, však jsem se dost nadřel, abych to všechno měl, ovce, služebníky, hospodářství… Nikomu nic nedlužím!“

Takováhle nadutost Davida rozzlobila: „To je teda náfuka, ten Nábal! Pojďte, ukážeme mu! My mu dáme cizince, my mu dáme co proto!“

Když je někdo nafoukaný, snadno druhého urazí. A když člověka někdo urazí, snadno se naštve. Jenže hněv je špatný rádce – David a jeho muži už sahali po zbraních, že si to s Nábalem vyřídí. Vždyť se na ně vykašlal, ačkoliv oni mu pomáhali! Za dobrotu na žebrotu, brblali si pod fousy, zatímco si brousili meče.

Jeden nevděčník, druhý zuřivec. Co se teď stane? Přijde bitva, poperou se?

U Nábala doma se slavilo. Oveček bylo spoustu, měly hezkou, kudrnatou vlnu, zkrátka bylo plno radosti. Jen Nábalova žena Abígajil přemýšlela, co dělat. Vždyť Nábal se k Davidovi zachoval jako nevděčník! „Už to mám!“ zvolala najednou Abígajil a začala shánět zásoby. Chleba a víno a maso a zrní a sušené ovoce, aby to Davidovi a jeho lidem dlouho vydrželo, když nemůžou na nákup… Všecko naložila na osla a jela za Davidem.

„Davide, odpusť nám, jak jsme se k tobě zachovali, vůbec to nebylo hezké. Ty nejsi žádný cizinec, ani zloděj, já vím. Tady je jídlo pro tebe i pro tvé lidi. Nech meč ležet a neubližuj nikomu, prosím.“

David se podíval na Abígajil, podíval se na dobroty, co přivezla, vzpomněl si, co chtěl všechno Nábalovi udělat a najednou mu bylo nějak divně.

„Děkujeme, Abígajil. Děkujeme, že jsi nás zachránila před hladem. A děkujeme, že jsi nás zachránila před vztekem. Nikomu se nic nestane!“ A pak se zakousl do fíku. Mňam, to byla dobrota…

Vyprávět můžete s pomocí maňásků, biblických postav, flanelografu, nebo vyrobte figurky na špejlích (či na dřívkách od zmrzliny), „střih“ viz *Odkazy*. Po vyprávění můžete dát dětem ochutnat fíky, pak společně vyrábět figurky – povídejte si o tom, jak se pozná Nábal od Davida.

Pomůcky: Sušené fíky, vystřižené figurky na špejlích.

Mladší školní děti

Motivační hra: Vyrobte si z tvrdšího papíru (kartonu) „terče“ (návod zde), na čelní stranu kromě ovcí můžete namalovat i další potraviny, které Abígajil Davidovi a jeho mužům přivezla. Na spodní stranu napište jednotlivá písmena nápisu „zachovat (s)mír“ nebo „zachovat pokoj“.

Podle věku a schopností dětí naznačte čáru na zemi, od které budete házet. Srážejte lehčím míčkem terče, pokaždé, když se ukáže písmeno, nechte střelce hádat, jak asi celý nápis zní. Střílejte tak dlouho, dokud nebude celý vidět nebo někdo neuhodne. Povídejte si s dětmi o tom, co to asi může znamenat, jak se to dělá?

(Pokud před vyprávěním došlo na *Okénko do bohoslužeb* a přezdívky, poproste děti, aby během vyprávění poslouchaly, co se o které postavě říká. Poté budou vymýšlet vlastní přezdívky pro Nábala, Davida i Abígajil. Pokud je vás v nedělce hodně, rozdělte se do dvojic/trojic/skupinek. Ty mohou také dostat papír a tužku a jednotlivé údaje si zaznamenávat – usnadní to promýšlení přezdívek, zároveň to však vyžaduje pomalejší tempo vyprávění.)

David byl pořád na útěku. Saulovi se nedalo věřit, i když se tvářil, že pronásledování skončilo. David však nebyl sám. Bylo s ním spousta takových, kdo měli ze Saula strach, kdo se museli schovávat. 600 mužů. Jenže jak všechny ty hladové krky uživit?! Jen tak si zajít na trh? Kdepak, to přece nejde. Nebo něco ukrást? Přijít v noci, vzít si bez ptaní, utišit na chvíli hlad? To taky nejde! David nechtěl být jako nějaký lupič nebo bandita. Utíkat před nenávistí druhého je jedna věc. Rabovat na útěku druhá. David a jeho lidé tak zůstali odkázáni na pomoc druhých. Odkázáni na pomoc? Jako nějací chudáci? Ano. I ne. Když se dá dohromady 600 mužských, hodně toho snědí, ale taky je to pořádná síla. David a ti, kdo byli s ním, se nedali na dráhu lupičů, spíš byli jako hradby, přes které žádní lupiči neprošli. David už nesloužil králi, ale nezapomněl, co je to sloužit Hospodinu. Zažili to i pastýři bohatého Nábala, kteří se s ním potkali a David jim pomáhal chránit jejich ovce.

Jenže hlad nejde přemlouvat do nekonečna. David se rozhodl jednat. Byl zrovna čas stříhání ovcí, čas oslav, čas radosti nad stády. To jsou ke stolu zváni i hosté.

„Půjdeme za Nábalem a poprosíme ho o jídlo," oznámil David mužstvu, „Nábal má pro sebe dost, nebude kvůli nám třít bídu s nouzí."

„Buď zdráv, Nábale, pokoj tobě, pokoj tvému domu, pokoj všemu, co máš! Pomáhali jsme tvým pastýřům a teď prosíme, pomoz ty nám. Dej Davidovi a jeho družině najíst, prosím."

Takhle slušně pozdravili, takhle slušně poprosili. Ale se zlou se potázali, Nábal nebyl vlídný člověk. Byl bohatý, a proto si o sobě dost myslel.

„Aha, tak David a jeho družina?! A kdo to je, ten David? Nějaký otrok, co utekl od svého pána? A takové bych měl živit? Takovým bych měl dát všecko, co mi patří? Cizincům a darmožroutům? Jděte, odkud jste přišli, nedostanete nic!"

Nábal byl celý brunátný, jak křičel. To by tak hrálo, dělit se o poctivě odpracovaný zisk! To by mohl chtít každý, brát si z toho, co patří mně! Nic nebude!

Napřed zrudnul Nábal, teď zase David.

„Tak ty takhle, ty nevděčníku! My jsme ti pomáhali a ty nás teď neznáš!“ hučelo to v táboře.

„No, počkej, my ti dáme, co proto,“ řekl David a dodal mohutným hlasem: „Do zbraně!“

S Nábalem to nedopadne dobře, David je zdatný bojovník. To si uvědomil i jeden z Nábalových služebníků, který slyšel, jak se David zlobí.

„S Nábalem se nedá mluvit, co budu dělat? Ale počkat, počkat, mohl bych přece za paní Abígajil, za Nábalovou ženou, ta je moudrá a rozumná, ta bude vědět, co dělat!“

Jak řekl, tak udělal a pelášil za Abígajil. Všechno jí vypověděl a tázavě se po ní podíval. Abígajil si jen vzdychla. Ten Nábal! Znala svého muže jako své boty. S tím se ale musí něco udělat, jinak nás tu smetou jako nic…

Abígajil byla nejen moudrá a rozumná, ale taky schopná.

„Chleba, víno, skopové, pražené zrní, sušené hrozny a sušené fíky, samozřejmě!“ vypočítávala si na prstech, když spěšně nakládala zásoby. „Musí to vydržet, vždyť se toulají ve stepi.“

Byl to pořádný náklad, oslům se pod tím pletly nohy. Abígajil s nimi poslala napřed svoje služebníky a sama se vydala za nimi.

„Snad to jídlo uhasí ten největší hněv,“ uvažovala v duchu.

Co taky s nahněvanými mužskými?! Hlavně je ještě víc nevydráždit, když to ten Nábal tak polepil…

David je na dohled. Abígajil se zhluboka nadechne a padne mu k nohám:

„Davide, odpusť nám, jak jsme se k tobě zachovali, vůbec to nebylo hezké… Beru to na sebe. Ty nejsi žádný cizinec, ani zloděj, já vím, ty bojuješ ve jménu Hospodina… Tady je jídlo pro tebe i pro tvé lidi. Nechte meče ležet a neubližujte nikomu, prosím. Vždyť ty nejsi a nemáš být vrah, ty máš nad Izraelem vládnout.“

A David najednou nevěděl, co říct. Vždyť ona má pravdu, Abígajil. Chtěl se mstít, za tu urážku, za tu křivdu, chtěl si vylít zlost, chtěl se najíst. Jako obyčejný lupič, ne jako král.

„Jsi moudrá Abígajil, zachránila jsi mě. Požehnán buď Hospodin, že tě za mnou poslal, že jsi zastavila můj hněv i moji chuť po pomstě. Buď klidná, nikomu se nic nestane.“

Abígajil se vrátila domů. Ten nejtěžší boj, boj s lidským hněvem, se jí podařilo vyhrát. Nábalovi ale nic neřekla, pořádal zrovna hostinu a užíval si, jako by byl králem on sám. Až ráno, když se vyspal a přešel ho bolehlav z vypitého vína, pověděla mu Abígajil, co se stalo. A Nábal zase zbrunátněl. Byl úplně v šoku. Tak příšerně se rozčílil, že ho z toho klepla pepka. Tak přece jen si i hněv vybral svou daň.

Ale nakonec ještě jedna dobrá zpráva: Byla svatba! Hádejte, kdo si koho vzal?

Dejte dětem chvíli času na promyšlení přezdívek. Pak si je společně řekněte, povídejte si o nich. Vraťte se k heslu „zachovat (s)mír“ (zachovat pokoj). Jak se to Abígajil podařilo? Jak se to může podařit nám?

Pomůcky: Molitanový nebo látkový míček, terče s písmeny.

Starší školní děti

Využijte motivační hru mladších nebo téma přezdívek. Příběh dětem převyprávějte, patří k méně známým, zároveň je příliš dlouhý na čtení.

Která postava z příběhu je vám nejbližší? V čem? Pokuste se nezůstat jen u zdůvodnění, ale argumentovat, hledat u každé postavy pro a proti.

Znáte jiné příběhy, ve kterých hrál roli hněv? Zastavilo ho něco? Pokud ne, jaké byly následky? (Např. Kain a Ábel, Jákob a Ezau, Josef a jeho bratři, Hospodinův hněv proti Sodomě, reptajícím Izraelcům na poušti atd.)

Je něco jako „spravedlivý“ hněv?

Co o hněvu říkal Ježíš? Hněval se někdy sám? Pokud vás nic nenapadá, přečtěte si např. L 12,13-21 nebo Mt 5,38-42.

Pomůcky: Molitanový nebo látkový míček, terče s písmeny.

Přesah

Co přinesla moudrá Abígajil Davidovi a jeho mužům? Chleba, víno, ovce – maso, pražené zrní, sušené hrozny, sušené fíky – trvanlivé potraviny. Co byste jim přinesli vy? (Rozhovor s možností ochutnávky sušených fíků.)

Liturgie

Biblický text k zapamatování

Vlídná odpověď odvrací rozhořčení, kdežto slovo, které ubližuje, popouzí k hněvu. (Př 15,1)

Rituál

Každou postavu může provázet jedna píseň, kterou můžete zpívat nebo její část skandovat. U Davida navrhujeme *Bůh je záštita má, s ním nemusím se bát* (refrén písně SV 23).

Okénko do bohoslužeb

Několik variant na téma „přezdívky“

- Farář/učitel napíše (předem) na papíry různé přezdívky – přejné i hanlivé – a ukáže je ve shromáždění lidem. Např. „benjamínek“, „mazánek“, „šašek“, „kliďas“, „nervák“, „šťoura“, „blázen“, „vztekloun“. Lidé mají někdy různé přezdívky. Pak vybere „blázen“, „vztekloun“ a „kliďas“ a nechá děti (shromáždění) tipovat, o kom bude dnešní příběh.
- Farář/učitel uvede: Dnes uslyšíte další příběh o Davidovi. Bude to o tom, jak se potkal s manželi, jmenovali se Nábal a Abígajil. Každý byli docela z jiného těsta. To taky naznačovala jejich jména. Nebo to byly přezdívky? Úplně přesně to nevíme. Ale schválně, jaké přezdívky byste jim dali vy? Poslouchejte pečlivě vyprávění a určitě vás něco napadne. (Možno využít, pokud se děti vracejí do shromáždění – zeptat se jich, jaké přezdívky je napadly, ale i tehdy, když už se děti nevracejí – o vymyšlených přezdívkách mohou mluvit s učitelem.)
- Rozhovor: Máte nějakou přezdívku? Doma? Ve třídě? V kroužku, ve skautu? A jaká je? (Nechat děti jmenovat přezdívky.) Někdy je přezdívka určitý tvar jména, třeba když se Michalovi říká Mikeš nebo Mike. A jindy je to přezdívka, která nějak vystihuje, jaký člověk je… (má-li farář či učitel nějakou prezentovatelnou přezdívku, ať ji v rozhovoru zmíní a vysvětlí!). Dnes to bude o „náfukovi“, „vzteklounovi“ a „kliďasce“. (Dále možnost navázat viz variantu ii.)

Modlitba

Pane a Bože, někdy se urážíme a hněváme. A někdy urazíme druhého. Prosíme, nauč nás říct „promiň, prosím“, nauč nás odpouštět. Pomáhej nám přeprat hněv i výčitky. Amen.

Kam dále
Pavelka, Tomáš: David a Abígajil (přípravka NŠ Louny)
Abigail & the King (videopříběh, anglicky)
Omalovánky k příběhu (coloringpanda.com)
Anglická přípravka (wonderfullymadekids.wordpress.com)

Návod na přípravu motivační hry (www.daniellesplace.com, anglicky)

Odkaz na píseň

Moudrost mi, Pane, dávej

Oko za oko (SV235)

Bůh je záštita má (SV23)

Mír na zemi daruj nám (BTS38)

Cílová skupina

Mladší školní

Předškolní

Starší školní

Katechetické cykly

Dál přece nejdeme sami II (Od Samuele k Šalomounovi + Od Elijáše k mesiášovi)

Biblický odkaz (kat)

1 Samuelova 25,1–42